

надсилав лист завідуючому юридичною консультацією, той зобов'язував когось з адвокатів здійснити захист обвинуваченого, а адвокат мав за це з каси юридичної консультації відповідну винагороду. Питань не виникало.

На сьогодні адвокатура є добровільним професійним громадським об'єднанням, адвокат має право займатись цією діяльністю приватно або вступати в об'єднання з іншими адвокатами. Всеукраїнською організацією адвокатів країни є Спілка адвокатів України — теж добровільна незалежна, самоврядна організація. Ні юридичні асоціації, ні Спілка адвокатів питань оплати праці адвокатів, які виступали в судах за призначенням, не вирішують. Коли через малозабезпеченість особа не має чим заплатити, адвокат згідно з законом здійснює захист особи за призначенням, оплата його праці провадиться за рахунок держави. А вже з місця відбування покарання із засудженого мають стягуватись і повертатись державі виплачені суми.

Отже, законом це питання вирішено, але проблема в тому, що у державі немає грошей для оплати адвокатам. Знаючи стан районного бюджету (заборгованість по зарплаті працівникам бюджетних установ, по соціальних виплатах), адвокати протягом останніх років не звертаються до районної адміністрації з питання оплати їм за здійснення захисту в кримінальних справах. Просто мають совість, розуміють, що багатьом куди скрутніше. Як же виходять слідчі з цієї ситуації? В багатьох випадках особа, яка притягається до відповідальності і бажає мати адвоката, маючи кошти для оплати його послуг, просить поради у слідчого, кого б він міг порекомендувати як захисника. Слідчий називає адвоката і така особа укладає з ним договір. Надавши в такий спосіб можливість заробити адвокату у декількох справах, слідчий при необхідності просить його прийняти на себе захист малозабезпеченої особи, а адвокат «відлічуючи» слідчому захищає винного безоплатно. Протизаконного в цьому нічого не має, але недобрий присмак відчувається; нема гарантії, що не буде уступок в якихось питаннях захисту, хоча, як свідчить практика, поважаючи себе адвокат на компроміс із слідством чи судом не йде, незалежно від того, отримує плату за захист або ні. Але це не вихід, по перше — для чого, питається, ставити слідчого, суддю в таке становище, щоб вони умовляли адвоката прийняти на себе захист, і по друге — чому останній має працювати безоплатно.

Життя постійно вимагає вдосконалення системи захисту в кримінальних справах. Я не буду давати рецепти, як реорганізувати адвокатуру — чи створити гілку державної адвокатури, муніципальну, при судах, чи Національну палату адвокатів країни, про що висловлюються фахівці цієї професії. На мій погляд, має бути створена така система захисту, при якій слідчий, суддя в разі необхідності надсилав би запит про здійснення адвокатом захисту особи, який би безперешкодно задовольнявся.

І. ІВАШКОВИЧ

*прокурор Березівського району,
старший радник юстиції*

Захист права власності неповнолітнього на нерухоме майно

У ході реалізації Закону «Про приватизацію державного житлового фонду» в Україні збільшилась кількість неповнолітніх власників нерухомого майна. Однак не всі з них залишаються власниками приватизованих квартир (будинків) або часток в них на тривалий час.

Причини такого нетривалого володіння своїм нерухомим майном різні. На підставі матеріалів органів опіки і піклування можна визначити наступні причини.

1) Зміна батьками разом з дітьми місця проживання

За наявності зазначеної причини житло, яке належало батькам і дітям на праві спільної власності, за місцем колишнього проживання відчужується частіше всього на підставі угоди купівлі-продажу. Орган опіки і піклування згідно зі статтями 78 і 145 Кодексу про шлюб та сім'ю України, даючи згоду на укладення зазначеної угоди, з одного боку, не може перешкоджати громадянам України реалізовувати таке своє конституційне право, як вільний вибір місця проживання (ст. 33 Конституції України), з іншого, не може допускати, щоб майнове право неповнолітнього було порушене саме його батьками, навіть тоді, коли орган опіки та піклування вважає такі сім'ї благополучними. Але це має місце і відбувається тоді, коли батьки, вирішуючи питання про придбання житла за новим місцем проживання, укладаючи відповідні угоди, не включають неповнолітніх в число співвласників, у той час, коли угода здійснюється за гроші, виручені за житло, що належало на праві спільної власності як батькам, так і їх дітям, за місцем колишнього їх проживання. Крім того, опитування таких батьків, у більшості випадків,

показало, що вони не включають своїх дітей у число співвласників, оскільки не вважають це за необхідне, або, щоб у майбутньому не звертатися до органів опіки і піклування, якщо буде необхідність ще укласти угоду з цим нерухомим майном.

2) Зубожіння значної частини населення

За наявності цієї причини батьками внаслідок безробіття або одержання малих доходів, що призвели до значної заборгованості за користування житлом, приймається рішення про відчуження приватизованих квартир (будинків), співвласниками яких разом з ними є їх неповнолітні діти, і переїзд на жилу площу своїх батьків чи інших родичів, або в квартири менших розмірів. Чи може орган опіки та піклування заперечувати проти укладення такої угоди, враховуючи, що батьки, в силу зазначених причин, не мають можливості не тільки утримувати житло, а й годувати своїх неповнолітніх дітей?

На мою думку, таке явище має місце і тому, що чинним законодавством не передбачені норми, які забороняли б до досягнення неповнолітнім власником повноліття відчуження належного йому нерухомого майна. У разі якщо відчуження викликано необхідністю, вважаю, слід зобов'язувати придбавати аналогічне взамін того, що відчужується. І лише у виняткових випадках надати право органу опіки і піклування вирішувати питання про відчуження нерухомого майна, що належить неповнолітньому, з обов'язковим використанням доходу, одержаного від цього, на його утримання та виховання. Це, наприклад, тоді, коли неповнолітній має ще нерухомість на праві власності або проживає в державному житловому фонді на правах члена сім'ї наймача, тобто має житло, а нерухомість, яку необхідно продати, не є і не може бути в майбутньому цінною, а тільки вимагає небажаних затрат на її утримання.

Чому саме правова норма має вказувати на це, а недостатньо тих функцій контролю, покладених чинним законодавством на органи опіки і піклування?

Органи опіки і піклування, виконуючи покладені на них функції, здійснюють контроль лише в тих випадках, коли розглядають відповідні документи за зверненням батьків неповнолітніх чи інших осіб. У своєму рішенні найчастіше дозволяють укладення угоди з нерухомим майном неповнолітнього і одержання за нього грошей батьками. Здійснити подальший контроль не завжди можливо. Наприклад, зміна місця проживання може бути як на території цього населеного пункту, де здійснення контролю по запобіганню порушенням зазначених прав неповнолітніх можливе, так і за його межами, у тому числі на території інших держав, де практично неможливо проконтролювати охорону прав неповнолітнього власника за ініціативою органу опіки і піклування. До того ж, не всі органи опіки і піклування беруть на контроль свої рішення, а лише обмежуються дозволом на укладання відповідної угоди.

Правова ж норма буде не лише захищати право власності неповнолітнього на нерухоме майно, а й зобов'язувати відповідні органи діяти належним чином. Так, орган опіки і піклування повинен буде дати не тільки дозвіл на укладання угоди з нерухомим майном неповнолітнього, а й обов'язково вказати в своєму рішенні за якої умови, зазначеної чинним законодавством, дається цей дозвіл. Наприклад, дозволити М. підписати договір купівлі-продажу 1/2 частки приватизованої квартири за адресою: м. Донецьк, вул. Артема, 5, кв. 7 від імені неповнолітнього за умови включення його в число співвласників при купівлі квартири, розташованої за адресою: м. Донецьк, вул. Орбіти, 8, кв. 9, з визначенням розміру жилої площі, яку він мав у попередній квартирі (вимогу про встановлення відповідного розміру жилої площі неповнолітньому доцільно вказувати, коли квартира, що купується, має площу меншу за ту, що продається). Нотаріус, у свою чергу, буде мати право засвідчити відповідну угоду тільки при виконанні умови, вказаної органом опіки і піклування. Батьки або інші законні представники за наявності такого положення будуть змушені включити неповнолітнього при укладанні відповідних угод в число співвласників нерухомого майна.

Певну роль в управлінні нерухомим майном неповнолітніх може відіграти інститут фідучіарного управління майном, введення якого пропонується співробітниками Інституту приватного права і підприємництва АПРН України, оскільки таке управління — це «...правовідносини, за якими засновник виключно передає довірчому керуючому на певний строк майно і всі пов'язані з ним повноваження власника, у тому числі будь-які ризики та зобов'язання як існуючі, так і ті, що можуть виникнути у майбутньому, з метою збереження, приросту майна, отримання прибутку чи досягнення визначеного засновником будь-якого іншого соціально корисного результату, шляхом реалізації довірчим керуючим від свого імені й за власним розсудом повноважень права власності щодо майна траст-фонду в інтересах вигодонабувача...»¹. За допомогою фідучіарних відносин була б можливість зберегти нерухомість неповнолітніх на випадок зубожіння сім'ї, в якій вони виховуються, а також на всі випадки, коли вони самі не спроможні утримувати свою нерухомість.

¹ Див.: М а й д а н и к Р., С м и р н и ц ь к и й Ю. Довірче управління майном в праві України // Право України. — 1998. — № 4. — С. 19.

Л. БІЧУК

юрисконсульт Київської районної ради м. Донецька

Ваш
юридичний
журнал

ПРАВО

України

У НОМЕРІ

До Дня Конституції України

*Політичні джерела бюрократизації
системи державного управління*

Права людини і судово-правова реформа

*Нові аспекти діяльності
державної інспекції*

*Про державну політику підтримки
малого підприємництва*

6
1999

ПРИТИКА Д. До восьмої річниці створення системи арбітражних судів України	3
До Дня Конституції України	
ШАПОВАЛ В. Конституція як форма (джерело) конституційного права України (питання теорії).....	5
ШИШКІН В. Диспозитивність — принцип судочинства	10
ПОДОЛЯКА А. Нові аспекти діяльності державтоінспекції в забезпеченні безпеки дорожнього руху	17
Державно-правове творення	
СКРИПНЮК В. Визначення політичних джерел бюрократизації системи державного управління	23
КОСИНСЬКИЙ В. Законодавчий процес та процедура, їх основні стадії і етапи	26
Захист прав людини	
МАРЦИНКЕВИЧ А., РОМАНІШИН В., ЛОГІНОВА С. Права людини та громадянина і судово-правова реформа	32
ГОГУСЬ О. Перспективи розвитку і шляхи вдосконалення законодавства про державне забезпечення безпеки суб'єктів кримінального судочинства	35
Право і економіка	
ЛУКАШЕНКО А., СЕРГІЙКО О. Проблеми державної політики підтримки малого підприємництва в Україні	39
БУДЗИЛОВИЧ І., ЮРЧЕНКО А. Закон прийнятий. Проблеми, пов'язані з ним, залишаються (деякі нотатки до Закону України «Про оренду землі»)	45
НОСИК В. Правове регулювання земельних відносин на територіях спеціальних (вільних) економічних зон та пріоритетного розвитку	49
ВЕСЕЛЬСЬКИЙ М. Поняття і механізм справляння податків в Україні	54
НІКІТЮК Г. Правове регулювання інституту земельної ренти в Україні	58
Гостра проблема	
НОВИК В. Імміграція: пошук шляхів вирішення проблеми	61
Право та екологія	
ПЛОТНИКОВА О. Про зміст деяких визначень, які використовуються в надровому законодавстві ..	64
Питання інтелектуальної власності	
ХАЛАЙМ Н. Охорона програмних продуктів інститутом промислового зразка	67
МЕЛЬНИК О. Принципи законодавства про товарні знаки	70
Нові права — належну увагу	
АНТОНОВИЧ М. Законодавство України та зарубіжних країн щодо статусу державної мови (порівняльний аспект)	73
До розроблення нових кодексів	
ФЕСЕНКО Є. Цінності як об'єкт злочину	75
КЕРНОЗ Н., КЛИЧКО І. Податкове реформування в процесі розбудови соціально орієнтованої економіки	78
ЧЕРЕЧУКІНА Л. Інститут поняття: гарантії додержання законності або процесуальний архаїзм ..	80
Пропозиції до законодавства	
ІВАШКОВИЧ І. Реально забезпечити право на захист	84
БІЧУК Л. Захист права власності неповнолітнього на нерухоме майно	85
КУРІЛО В. Правове становище сільськогосподарських інспекцій: проблеми удосконалення	87
КЛОЧКОВ В. Щодо підвищення ефективності попереднього слідства	90
Проблеми кримінології	
ВІЛЕНСЬКА Е., ДІДОРЕНКО Е., РОЗОВСЬКИЙ Б., ЧАЛИЙ В. Кримінологія: традиції і новації	92
ВЕСЕЛУХА В. Виникнення, розвиток та сучасні проблеми кримінальної віктимології	98
Дискусії та обговорення	
ПРОЦЕВСЬКИЙ О. Новий зміст права на працю — основа реформування трудового законодавства України	101
ПРОКОПЕНКО В. Правове становище професійних спілок: сьогодення і перспективи	106
ОСАДЧИЙ В. Про зміст насильства в злочинах проти правоохоронної діяльності	109
ВОРОБЕЙ П. Загальне поняття кримінально-правового ставлення за вину	113
Розвиток правової думки в Україні	
ВОЗЬНИЙ В. Правова концепція С.Дністрянського	116
На міжнародно-правові теми	
МАЛИШЕВА Н., СЕМЕНЯКА В. Правові питання страхування спільних космічних проєктів і програм	121
АБДАЛЛАХ ХАШЕМ АЛЬ-ВАКЕД. Реалізація основних принципів міжнародного права в Іорданно-ізраїльському мирному договорі 1994 р.	125
Рішення Конституційного Суду України	
Доктори і кандидати юридичних наук, затверджені Президією ВАК України у 1998 р.	129
Нове законодавство	
Правове життя	
ГИМОФІЄНКО Л. Міжнародний симпозиум «Торгові аспекти права інтелектуальної власності в Україні»	136

СОДЕРЖАНИЕ

ПРИТЫКА Д. К восьмой годовщине создания системы арбитражных судов Украины	3
Ко Дню Конституции Украины	
ШАПОВАЛ В. Конституция как форма (источник) конституционного права Украины (вопросы теории)	5
ШИШКИН В. Диспозитивность — принцип судопроизводства	10
ПОДОЛЯКА А. Новые аспекты деятельности госавтоинспекции в обеспечении безопасности дорожного движения	17
Государственно-правовое созидание	
СКРИПНЮК В. Определение политических источников бюрократизации системы государственного управления	23
КОСИНСКИЙ В. Законодательный процесс и процедура, их основные стадии и этапы	26
Защита прав человека	
МАРЦИНКЕВИЧ А., РОМАНИШИН В., ЛОГИНОВА С. Права человека и гражданина и судебно-правовая реформа	32
ГОГУСЬ А. Перспективы развития и пути совершенствования законодательства о государственном обеспечении безопасности субъектов уголовного судопроизводства	35
Право и экономика	
ЛУКАШЕНКО А., СЕРГИЙКО О. Проблемы государственной политики поддержки малого предпринимательства в Украине	39
БУДЗИЛОВИЧ И., ЮРЧЕНКО А. Закон принят. Связанные с ним проблемы остаются (некоторые заметки к Закону Украины «Об аренде земли»)	45
НОСИК В. Правовое регулирование земельных отношений на территориях специальных (свободных) экономических зон и приоритетного развития	49
ВЕСЕЛЬСКИЙ М. Понятие и механизм взимания налогов в Украине	54
НИКИТЮК Г. Правовое регулирование института земельной ренты в Украине	58
Острая проблема	
НОВИК В. Иммиграция: поиск путей решения проблемы	61
Право и экология	
ПЛОТНИКОВА Е. О содержании некоторых определений, используемых в недровом законодательстве	64
Вопросы интеллектуальной собственности	
ХАЛАИМ Н. Охрана программных продуктов институтом промышленного образца	67
МЕЛЬНИК Е. Принципы законодательства о товарных знаках	70
Языку права — надлежащее внимание	
АНТОНОВИЧ М. Законодательство Украины и зарубежных стран о статусе государственного языка (сравнительный аспект)	73
К разработке новых кодексов	
ФЕСЕНКО Е. Ценности как объект преступления	75
КЕРНОЗ Н., КЛИЧКО И. Налоговое реформирование в процессе развития социально ориентированной экономики	78
ЧЕРЕЧУКИНА Л. Институт понятий: гарантии соблюдения законности или процессуальный архаизм	80
Предложения к законодательству	
ИВАШКОВИЧ И. Реально обеспечить право на защиту	84
БИЧУК Л. Защита права собственности несовершеннолетнего на недвижимое имущество	85
КУРИЛО В. Правовое положение сельскохозяйственных инспекций: проблемы совершенствования	87
КЛОЧКОВ В. О повышении эффективности предварительного следствия	90
Проблемы криминологии	
ВИЛЕНСКАЯ Э., ДИДОРЕНКО Э., РОЗОВСКИЙ Б., ЧАЛЫЙ В. Криминология: традиции и новации	92
ВЕСЕЛУХА В. Возникновение, развитие и современные проблемы уголовной виктимологии	98
Дискуссии и обсуждения	
ПРОЦЕВСКИЙ А. Новое содержание права на труд — основа реформирования трудового законодательства Украины	101
ПРОКОПЕНКО В. Правовое положение профессиональных союзов: современность и перспективы	106
ОСАДЧИЙ В. О содержании насилия в преступлениях против правоохранительной деятельности	109
ВОРОБЕЙ П. Общее понятие уголовно-правового вменения в вину	113
Развитие правовой мысли в Украине	
ВОЗЬНЫЙ В. Правовая концепция С.Днестрянского	116
На международно-правовые темы	
МАЛЫШЕВА Н., СЕМЕНЯКА В. Правовые вопросы страхования совместных космических проектов и программ	121
АБДАЛЛАХ ХАШЕМ АЛЬ-ВАКЕД. Реализация основных принципов международного права в Иордано-израильском мирном договоре 1994 г.	125
Решения Конституционного Суда Украины	128
Доктора и кандидаты юридических наук, утвержденные Президиумом ВАК Украины в 1998 г.	129
Новое законодательство	133
Правовая жизнь	
ТИМОФИЕНКО Л. Международный симпозиум «Торговые аспекты права интеллектуальной собственности в Украине»	136

ПРАВО УКРАИНЫ. № 6, 1999. Юридический журнал Верховного Суда Украины, Высшего арбитражного суда Украины, Министерства юстиции Украины, Генеральной прокуратуры Украины, Фонда государственного имущества Украины, Института государства и права НАН Украины, Национальной юридической академии Украины, Академии правовых наук Украины, Союза адвокатов Украины.

Основан в 1922 г. Издается ежемесячно (на украинском языке). Главный редактор А.Д.Святоцкий.

Адрес редакции: 252601, г. Киев, ул. М.Коцюбинского, 12.

Набор и верстка журнала выполнены в компьютерном центре редакции.

Отпечатано с оригинал-макета в ОАО «Киевская типография научной книги».

252107, г. Киев, ул. Баггоутовская, 17-21.